

ΚΥΡΙΑΚΗ Η΄ ἀπὸ τοῦ ΠΑΣΧΑ
Ἡ Ἁγία Πεντηκοστή
Τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιδήμησις

Ἀπολυτίκιον. Ἦχος πλ. δ΄.

Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφος τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι’ αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας, Φιλάνθρωπε, δόξα Σοι.

Κοντάκιον. Ἦχος πλ. δ΄.

Ὅτε καταβὰς τὰς γλώσσας συνέχεε, διεμέριζεν ἔθνη ὁ Ὑψιστος· ὅτε τοῦ πυρὸς τὰ γλώσσας, δένειμεν, εἰς ἐνότητα πάντα ἐκάλεσε· καὶ συμφώνως δοξάζομεν τὸ πανάγιον Πνεῦμα.

Στίχοι.

Πνοὴ βιαία γλωσσοπυρσεύτως νέμει,
Χριστὸς τὸ θεῖον Πνεῦμα τοῖς Ἀποστόλοις.
Ἐκκέχεται μεγάλῳ ἐνὶ ἡματι Πνεῦμ’ ἀλιεῦσι.

Τῆ Κυριακῆ τῆς ἁγίας
Πεντηκοστῆς

(Πράξ. β΄ 1-11· Ἰωάν. ζ΄ 37-52, η΄ 12)

Μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς τοῦ Σωτῆρος ἀνάληψιν, οἱ ἔνδεκα Ἀπόστολοι καὶ λοιποὶ αὐτοῦ Μαθηταί, αἱ ἀπ’ ἀρχῆς ἀκολουθήσασαι Αὐτῷ θεοφιλεῖς γυναῖκες, ἡ ἀγιωτάτη Παρθένος Μαρία ἡ μήτηρ Αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ Αὐτοῦ, πάντες ὁμοῦ ψυχαὶ ὡς 120, ὑπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ἐλαιῶνος εἰς Ἱερουσαλήμ· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον, ἐν ᾧ ἔμενον, ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῶνον, ὃ ἐστὶ τὸ ἀνώγειον αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ, προσκαρτεροῦντες τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει, περιέμενον τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπέλευσιν, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ διδασκάλου ἐπαγγελίαν.

Τοιχογραφία (1546/7), Γ. Μ. Διονυσίου, Ἄθω.

Ἐκεῖ, ἐκλεχθεῖς καὶ ὁ Ματθίας ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ, συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα Ἀποστόλων.

Κατὰ δὲ τὴν σήμερον, ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος Κυριακῆν, καὶ δεκάτην μὲν ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως, πεντηκοστὴν δὲ ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἰγ' δὲ τότε τοῦ Μαΐου, περὶ ὧραν τρίτην τῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς, ἐξαίφνης ἐγένετο τοιοῦτος ἦχος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατερχόμενος, ὡς ὅταν πνέῃ ἄνεμος σφοδρός, καὶ ἐγέμισεν ὅλον τὸν οἶκον, ἐν ᾧ ἐκάθηντο οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς. Εὐθὺς μετὰ τὸν ἦχον ἐφάνησαν γλῶσσαι πυροειδεῖς, αἵτινες διαμερισθεῖσαι ἐκάθισαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἑνὸς ἐκάστου· καὶ πάντες οἱ ἐκεῖ πνευματέμφοροι γενόμενοι, ἤρξαντο λαλεῖν οὐχὶ διὰ τῆς μητρικῆς αὐτῶν γλώσσης, ἀλλὰ δι' ἑτέρων γλωσσῶν καὶ διαλέκτων, ὅπως καὶ ὅ,τι ὑπηγόρευεν εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Τὰ ἀπὸ διαφόρων τόπων συρρεύσαντα πλήθη διὰ τὴν ἑορτὴν, Πάρθοι, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἑλαμίται, κτλ. Ἰουδαῖοι μὲν πάντες τὸ γένος καὶ τὴν θρησκείαν, οὕτω δὲ καλούμενοι ἐκ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ διεσκορπισμένοι ὄντες πρὸ πολλοῦ ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ἕκαστος· οὗτοι, λέγω, οἱ τοσοῦτων διαλέκτων ἑτερόγλωσσοι Ἰουδαῖοι, εὐρεθέντες τότε κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν ἐν Ἱερουσαλήμ, ἀκούσαντες τὸν ἦχον ἐκείνον τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατερχόμενον, ἔνθα ἦσαν οἱ Μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, συνέδραμον πάντες ἐκεῖ ἵνα μάθωσι τί ἄρα συνέβη. Ἀλλ' ἔμειναν ἐκστατικοί, ὅτε ἦλθον καὶ ἤκουσαν ἕκαστος τοὺς Ἀποστόλους λαλοῦντας τὴν μητρικὴν αὐτοῦ διάλεκτον· καὶ θαυμάζοντες ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· Οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῆ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ἧ' ἐγεννήθημεν; Ἔτεροι δέ, διὰ μωρίας καὶ κακίας ὑπερβολῆν, καὶ ἴσως πάλιν οἱ τυφλοὶ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, χλευάζοντες τὸ θαῦμα, ἔλεγον τοὺς Ἀποστόλους μεθύοντας.

Τότε σταθεῖς ὁ Πέτρος μετὰ τῶν ἑνδεκα καὶ ὑψώσας τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἐδημηγόρησεν ἐνώπιον τούτων ἀποδεικτικῶς, ὅτι τὸ πρᾶγμα οὐκ ἦν μέθης ἀποτελεσμα, ἀλλ' ἦν ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, τῆς διὰ τοῦ Προφήτου Ἰωὴλ εἰρημένης· «Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεῦσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, κτλ.» (Πράξ. β' 17). Ἐπομένως κηρῦτ-τει

1. Εἰκὼν (1545/6) διὰ χειρὸς Θεοφάνους τοῦ Κρητός, ἱ. Μ. Σταυρονικήτα, Ἄθω.

Τοιχογραφία, 1. 'Ηουχαστήριον Ἁγίου Χριστοφόρου, Χρυσοβίτσα Θέρμου Ἀκαρνανίας-Αἰτωλίας, ἐκ τοῦ Ἀγιογραφείου Ἱ. Μ. Ἁγίου Κυπριανοῦ, Φυλὴ Ἀττικῆς (1998/9).

τον Ναζωραῖον Ἰησοῦν, καὶ διὰ πολλῶν ἀποδεικνύει ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Κύριος, ὁ Χριστός, ὃν οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἐσταύρωσαν, ὁ δὲ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐκ τούτου κατανυγέντες πολλοὶ καὶ τὸν λόγον ἀποδεξάμενοι ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ψυχαὶ ὡς τρεῖς χιλιάδες.

Ἴδου πᾶσα ἡ ὑπόθεσις τῆς παρούσης Ἑορτῆς· τὴν ἐν κόσμῳ δηλαδὴ ἐπιδημίαν τοῦ παναγίου Πνεύματος, τὴν τελείωσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐλπίδος τῶν ἱερῶν Αὐτοῦ Μαθητῶν ἐορτάζομεν σήμερον. Αὕτη ἐστὶν ἡ μεθέορτος καὶ τελευταία Ἑορτὴ τοῦ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ μεγάλου μυστηρίου. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐσχάτῃ καὶ μεγάλῃ καὶ σωτηρίῳ

ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Σωτῆρος, οἱ πρῶν ἰδιῶται καὶ ἀγράμματοι ἀλιεῖς, σοφισθέντες διὰ μιᾶς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐθεολόγησαν τρανῶς τὰ οὐράνια δόγματα, καὶ ἐγένοντο οἱ κήρυκες τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ κόσμου παντὸς οἱ διδάσκαλοι. Ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας ἤρξαντο τῆς ἀποστολῆς Αὐτῶν, ἧς ὁ ὠραῖος καὶ θαυμάσιος πρῶτος καρπὸς ὑπῆρξεν αὐθημερὸν τρισχιλίων ψυχῶν ἡ σωτηρία.

Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι το εἰρημένον ὑπερῶν, ὅπερ οἱ Ἑβραῖοι συνήθως εἶχον διωρισμένον εἰς τόπον εὐκτῆριον, τινὲς μὲν νομίζουν ὅτι ἦν ἐκεῖνο αὐτὸ τὸ ὑπερῶν, ἐνθα ὁ Σωτὴρ παρέδωκε τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας· καὶ τοῦτο πάλιν οἱ μὲν τιθέασιν ἐν τῷ οἴκῳ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, οἱ δὲ ἐν τῷ τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπονομαζομένου Μάρκου· ὅστις οἶκος, γενόμενος ἐκκλησία μετέπειτα, ἐλέγετο Ἀνωτέρα τῶν Ἀποστόλων Ἐκκλησία (Κύριλλ. Ἱεροσολ. Κατηχ. ις'). Ἄλλοι τελευταῖον λέγουσιν, ὅτι ἦν ἐν τῶν ὑπερῶν τῶν ἐπὶ τῆς ἐξωτέρας αὐλῆς τοῦ ναοῦ, ἐνθα ἦσαν ὑπερῶα διάφορα, ἀνεωγμένα εἰς ὑποδοχὴν τῶν εἰς τὸ ἱερὸν συντρεχόντων καὶ ἔτοιμα παντὶ τῷ βουλομένῳ εἰσερχεσθαι. Οἱ τῆς γνώμης ταύτης ἐπιφέρουσιν ὡς λόγον τὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ· «Καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν». Σημειωτέον προσέτι ὅτι ἐνταῦθα τελευταῖον ἀναφέρεται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ τῆς Θεοτόκου Μαρίας τὸ ὄνομα, καὶ πλέον οὐ.

